

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fecr Yayınları: 166

İSMAİL HAKKI BURSEVÎ'DE BASİRET ANLAYIŞI

Yard. Doç. Dr.
Yusuf ÇELİK

©FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Mizanpaj
CİNAS GRAFİK
Kapak
CİNAS GRAFİK
Baskı / Cilt
KALKAN MATBAACILIK
Büyük San. 1. Cad. 99/32 İskitler
Tel: 3419234-3421656 Ankara

1. Baskı: Şubat 2012

ISBN: 978-605-5482-29-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Rüzgârlı Cad. Rüzgârlı İşhanı No: 2/5 Ulus - ANKARA

Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: 311 47 89

Web: www.fcr.com.tr - e-mail: fcr@fcr.com.tr

İSMAİL HAKKI BURSEVÎ'DE BASİRET ANLAYIŞI

Yard. Doç. Dr.
Yusuf ÇELİK

ANKARA 2012

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
KISALTMALAR	9
GİRİŞ	
İSMAİL HAKKI BURSEVÎ	11
1-Hayatı	13
2- Eserleri.....	17
BİRİNCİ BÖLÜM	
BASİRET KAVRAMI	21
I- Basiret Kelimesinin Lugat Manası	23
II-Basiret Kelimesinin Istilahî Manası.....	24
III- Kur'an'da Basiret	25
IV- Hadislerde Basiret	29
İKİNCİ BÖLÜM	
İSMAİL HAKKI BURSEVÎ'YE GÖRE BASİRET	39
I- İsmail Hakkı Bursevî'de Basiret-Hidayet İlişkisi.....	41
II- İsmail Hakkı Bursevî'de Basiret-Kalp İlişkisi	48
a) Kalbin Tanımı	48
b) İmanın Kalpte Oluşu.....	51
c)Basiretin Zıddı Gaflet	51
d) Basiret Sahipleri.....	55
e) Kalplerin Kôr Oluşu.....	60
f) Kalpleri Hasta Olanlar.....	67
g) Kalpleri Olup da İdraki Olmayanlar	72
h) Kalplerin Mühürlenışı.....	75
i) Kalplerin Sorumlu Tutulması	79

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BASİRETLE YAKINDAN ALAKALI TERİMLER	85
I) Yakîn	87
II) Nur	92
III) İdrak	98
IV) Murakabe	100
V) Mücahede	103
VI) Tefekkür	105
SONUÇ	107
BİBLİYOGRAFYA	111

ÖNSÖZ

İnzal edilmeye başlanmasından bu yana insanlığa nur- lar saçmak ve onları hidayete sevk etmek gibi yüce gayeleri hedef edinen, bu temel prensiplerini insanlar kendisine sım- sıklı sarılı olduğu müddetçe tatbik mevkiine koyan ve kıya- met saatine kadar taptaze kalacak olan Kur'an-ı Kerim, gü- nümüze kadar tefsir edilerek gelmiştir. Bu tefsir işi, yerine göre Fatiha'dan Nâs'a kadar bütün ayet ve sureler ele alın- rak, bazen ondan yalnızca belli ayet ve sureler tefsir edile- rek, bazen de bir konu seçilerek Yüce Kitab'ın bütünlüğü esası göz önünde bulundurulmak şartıyla seçilen konu iş- lenmek suretiyle yerine getirilmiştir.

Bu cümleden olmak üzere biz de, insanlar arasında sıkça kullanılan 'basiret, basiret sahibi, kalp gözü açık' gibi tabirlerin Kur'an'da nasıl izah edildiğini araştırmak bakı- mından 'İsmail Hakkı Bursevî'de Basiret Anlayışı' konu- nu seçerek büyük bir ekseriyetle *Ruhu'l-Beyan*'dan, gerekli görülen yerlerde de diğer tefsirlerden istifade etmek suretiyle mevzuyu işlemeye gayret gösterdik. *Ruhu'l-Beyan* dışındaki tefsirlerden *Keşşaf*, *Envaru't-Tenzil ve Esraru't-Tevil*, *Me- darikü't-Tenzil ve Hakaiku't-Tevil*, *Lubabu't-Tevil*, *Tef- siru'l-Kur'an'il-Azim ve Hak Dini Kur'an Dili*'ne müracaat ettik. Lugatla ilgili açıklamalarda *Tarifat*, *Müfredat*, *Lisa- nu'l-Arab*, *Kamus Tercemesi* gibi kaynaklara başvurduk.

Ayrıca tezimizde kullandığımız hadislerin kaynağını *Kütüb-ü Sitte* 'den gösterdik.

Tezimiz bir giriş ve üç bölümü ihtiva etmektedir. Giriş kısmında, dayandığımız kaynakların ağırlık noktasını oluşturan *Ruhu'l-Beyan* Tefsiri sahibinin hayatı ve eserleri hakkında çok özet bilgi vermeyi münasip gördük.

Birinci bölümde, basiret kavramının lügat ve ıstılah anlamları verilmiş, çeşitli tefsirlerden bu kelimelerin anlamları üzerine yapılmış izahlar dercedilmiştir. Yine bu bölümde, adı geçen kelime Kur'an-ı Kerim'de nasıl geçmektedir? Müfred yahut cemi olarak varid olduğu ayetlerde hangi manaları ihtiva etmektedir? Bunun araştırması yapılmıştır. Bu inceleme önce İsmail Hakkı Bursevî'nin tefsirine müracaat edilmiş, diğer tefsirlerde farklı malumat varsa onlar da ilgili oldukları yere alınmıştır. Daha sonra aynı bölümde Hz. Peygamber'in (s.a.v.) hadislerinde basiret incelenmiştir.

İkinci bölümde basiretle ilişkili kavramlar üzerinde durulmuştur. Bu münasebetle basiretle hidayet arasındaki ilişki ortaya konmuş, bölümün sonuna kadar basiretin kalple olan ilişkisi tafsilatlı olarak ele alınmıştır. Bu arada, bir yünden basiretin zıddı olan gaflet kavramı da tetkik edilmiştir.

Tezimizin son bölümünü oluşturan üçüncü bölümde basiretle iç içe olduğunu gördüğümüz altı tane terim tespit edilerek, bunlar gerekli kaynaklardan istifadeyle açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmamız esnasında yol gösteren ve tezimizi okuyan hocam Doç. Dr. Yakup ÇİÇEK'e teşekkür ederim.

Yusuf ÇELİK
İstanbul 1994